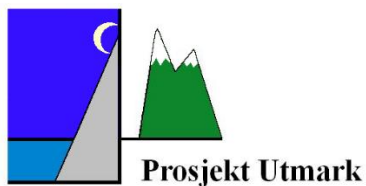
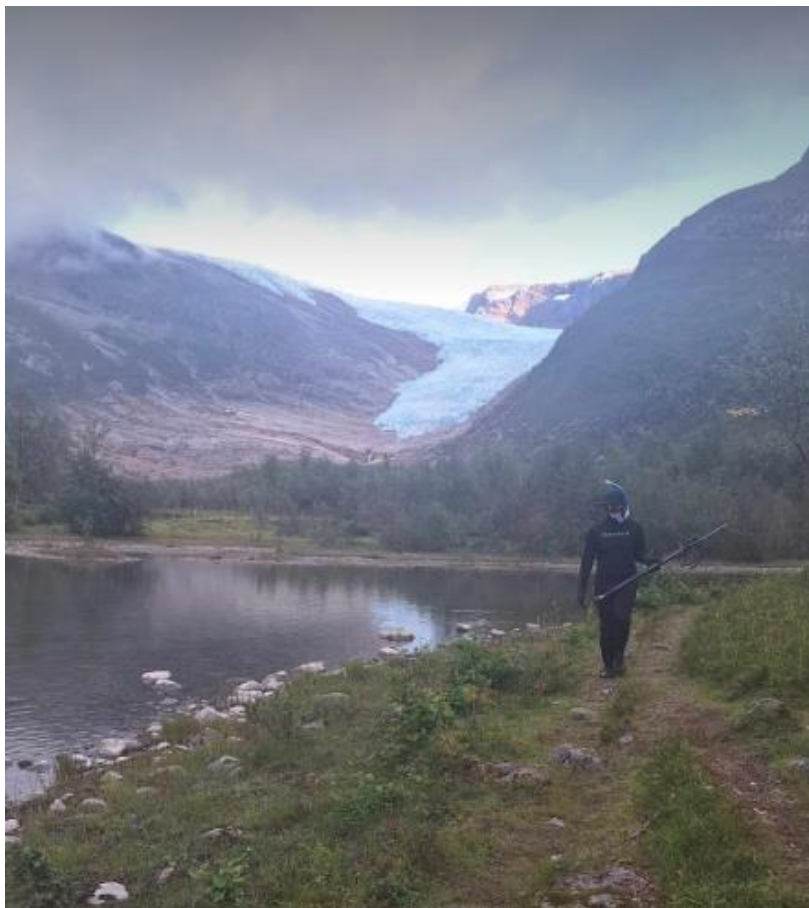

Utfisking pukkellaks i Nordland 2023

Bistand og veiledning til elveeierlagene

Rapport 2 – 2023

Innledning

Prosjekt Utmark fikk i år som i 2021 oppdraget med kartlegging, utfisking og bistand til elveeierlag som opplevde pukkellaks i deres elver 2023. Gjennom Statsforvalteren i Nordland har vi fått en utvidet fisketillatelse elveeierlagene kunne benytte dersom de har ønsket å gjøre forsøk på utfisking.

Arbeidet startet med at vi i mars inviterte alle elveeierlagene i Nordland til et informasjon- og dialogmøte om hva elveeierlagene kan gjøre for å redusere gytebestanden av pukkellaks i sine vassdrag. På møtet fikk vi først høre litt om erfaringene fra utfiskingen til Roksdalsvassdraget på Andøya i 2019, 2021 og hvilke tiltak de hadde tenkt og gjennomføre før årets sesong. Videre fikk vi informasjon om nasjonale og regionale tiltak mot pukkellask fra Statsforvalteren. Til slutt delte Prosjekt Utmark sine erfaringer med kartlegging og utfisking i 2021.

Elveeierlagene ble opplyst på møtet og gjennom informasjon publisert på Statsforvalterens hjemmesider om hva de skulle gjøre før et eventuelt forsøk på utfisking ble gjennomført. Elveeierlagene måtte først ta kontakt med Prosjekt Utmark og forklare situasjon for sitt vassdrag, videre måtte de forklare hvilken plan de hadde for utfiskingen. Dersom planen for utfisking hørtes forsvarlig ut med tanke på den stedegne fisken i vassdraget fikk de gjennomføre utfiskingen på Prosjekt Utmarks fisketillatelse. Elveeierlagene hadde løpende kontakt med Prosjekt Utmark gjennom perioden utfiskingen fant sted.

Prosjekt Utmark har også gjort kartlegging/drivtelling i tre vassdrag utenom de 6 utvalgte vassdragene som ble drivtelt. Data fra kartlegging og utfisking er mer detaljert beskrevet for hvert vassdrag i denne rapporten.

Vi ønsker takke alle elveeierlagene for godt samarbeid med utfiskingen i 2023, vi takker også Statsforvalteren i Nordland for oppdraget.

Figur 1: Fra utfisking i Spldra. Årets første «double»

Sammendrag

I 2023 har det blitt gjennomført en ekstraordinær utfisking av pukkellaks i 15 vassdrag i Nordland. Det har gjennom utfiskingen blitt fanget og avlivet 620 pukkellaks. Antall pukkellaks som er fanget under det vanlige elvefisket med stang er ikke med i denne rapporten.

Vassdragene strekker seg fra helt sør i fylket med Storelva i Tosbotnet til helt nord i Bjerkvik hvor Elvegårdselva ligger. Tallene fra utfiskingen indikerer at Vesterålen og Andøya har fått det største innsiget av pukkellaks. Vi har vært i dialog med fire vassdrag fra i dette området. Disse elveeierlagene har til sammen fisket opp 350 av de totalt 620 fiskene som er registrert.

Sesongen har vært preget av unormalt lav vannføring i vassdragene, noe som trolig er en årsak til at pukkellaksen ble stående lenge i elvemunningene før de vandret oppover vassdragene. Da elvene ble drivtelt i 2021 fant vi mye fisk langt opp i vassdragene. I år har mesteparten av fisken blitt registrert og trolig gytt 100-300 meter fra elvemunningene.

Den lave vannføringen har gjort det enklere å gjennomføre utfiskingen da man har mindre vann og forholde seg til, det har også vært god sikt siden det nesten ikke regnet i hele landsdelen fra 20. juni til 20. august. Dette gjør risikoen for å fange stedegen fisk mye lavere. Det er bare fanget 6 atlantehavslaks og 6 sjøørreter under utfiskingen, alle fiskene ble gjennutsatt og svømte videre.

Det har blitt brukt fiskestang, garn, håv, not, harpun og fiskefeller til arbeidet. Vi ser at pukkellaksen før gyting ofte står på de samme standplasser som atlantehavslaksen. Da er not eller harpun eneste fiskeredskapene vi har tillatt elveeierlagene å bruke. Når gytingen nærmer seg samler fisken seg på grunnere vann med raskere vannhastighet, det er først da man har muligheten til å gjennomføre ei effektivt og skånsom utfisking med garn.

Metode

Elveeierlagene fikk fra Statsforvalteren i Nordland og via et Teams-møte i regi av Nordland Utmarkslag informasjon om hvordan de skulle gå fram dersom de oppdaget pukkellaks i sine vassdrag og ønsket gjøre noe med det. I første omgang tok de kontakt med Prosjekt Utmark og forklarte situasjonen. I de tilfellene hvor pukkellaksen hadde isolert seg fra stedegen fisk og hadde en god plan på hvordan utfiskingen skulle gjennomføres fikk de tillatelse til å bruke de redskapene som var mest egnet. Dette skjedde på de premissene at de måtte holde oss løpende orientert om utfiskingen. Resultatet fra utfiskingen ble fortløpende rapportert til Miljødirektoratet via app. I noen tilfeller sto pukkellaksen i kulper med annen stedegen fisk. I disse tilfellene fikk ikke elveeierlagene lov til å benytte garn i utfiskingen, de ble anbefalt selektivt stangfiske eller harpunering dersom det var kompetanse til det innenfor laget.

Stangfiske og harpunering er ikke av de mest effektive metodene for utfisking, men i tilfeller hvor det er snakk om få individer og engasjerte elveeierlag holder slike metoder elva fri for pukkellaks. I de tilfellene hvor det ble observert pukkellaks på samme standplasser som stedegen fisk ble elveeierlagene anbefalt og følge med på utviklingen. Erfaringer fra tidligere har vist oss at pukkellaksen isolerer seg fra de andre artene i elven når den skal gyte. Gyte plassene er ofte lokalisert på grunnere vann i nær tilknytning standplassene. Det er relativt enkelt å ha kontroll på et ca. antall og bevegelsene til fisken i de klare elvene fra elvebredden. I humusrike vassdrag er det vanskeligere og se fisken, men det er fortsatt gjennomførbart. Spesielt når fisken trekker inn på gyteområdene.

Da fisken begynner gytingen er utfisking med garn det anbefalte fangstredskap. I enkelte situasjoner kan elva stenges med garn oppstrøms og nedstrøms pukkellaksen, deretter kan man bruke et garn som føres mot fisken. Pukkellaksen vil da skremmes i et av de garnene som sperrer elva eller gå seg fast i det garnet man fører mot fisken.

I to av vassdragene har det vært fiskefeller. Vassdragene har videoovervåking av oppgangen til atlantehavslaks. I vassdragene er det laget sperregjerder som presser fisken gjennom en liten åpning hvor kameraet er plassert. Fellene er konstruert med en sperring som gjør det umulig å svømme tilbake etter de har passert åpningen hvor kameraet står. Oppstrøms sperringen har de laget et fangstkammer hvor fisken ble håvet opp, stedegen fisk ble manuelt sluppet videre opp i vassdraget mens pukkellaksen ble avlivet.

Resultat

Totalt har 19 vassdrag fått muligheten til å gjennomføre utfisking på Prosjekt Utmarks fisketillatelse. Da forholdene gjorde det uforvarlig å benytte garn eller lignende redskaper i 5 av vassdragene valgte de og ikke gjennomføre utfiskingen. Dette har skjedd i dialog med Prosjekt Utmark og vi mener ut fra den informasjonen vi har fått fra de aktuelle elveeierlagene at dette har vært en god vurdering.

Det har blitt fanget totalt 597 pukkellaks i de 14 vassdragene som har gjennomført ekstraordinære uttak (*tabell 1*). Fisken er i hovedsak fanget med garn, men også harpun, stang, fiskefeller og not er blitt brukt til utfiskingen.

Tabell 1: Tabellen viser hvor mange pukkellaks som er fanget i de vassdragene som har fisket på Prosjekt Utmarks tillatelse. Tabellen viser også bifangst og hvilke redskaper som er benyttet.

Utfisking Pukkellaks					
vassdragsnr	Vassdragsnavn	Uttak Pukkellaks	Villaks	Ørret	Redskap
186.3Z	Kobbedalselva	79	5	3	garn/stang
173.1Z	Kjeldelva	33	0	0	felle/harpun
173.Z	Skjoma	42	0	0	garn/harpun
185.4Z	Holmstadelva	131	0	2	not/håv/stang
171.8Z	Austerdalselva	19	0	0	garn
178.11Z	Vestpollelva	50	1	3	garn
160.43Z	Reipåga	5	0	0	harpun/garn
168.7Z	Lommerelva	54	0	0	
160.41Z	Spilderelva	44	0	0	garn/stang/harpun
153.22Z	Leirelva	31	0	0	garn/harpun
164.3Z	Valnesfjordvassdraget	4	0	0	harpun
186.2Z	Åelva (Andøy)	90	0	0	felle/garn/håv
160.7Z	Lakselva (Misvær)	6	0	0	harpun
174.5Z	Elvegårdselva (Bjerkvik)	36	0	0	harpun
159.813Z	Engabreelva	4	0	0	garn
Totalt:		620	6	6	

Resultat pr. vassdrag

Kobbedalselva (Andøy)

Vi ble kontaktet av Noni Pettersen som er leder for elveeierlaget 22.07 med ønske om å gjennomføre utfisking da det var observert mye pukkellaks nederst i vassdraget. De hadde også fått en pukkellaks på stang denne dagen (*figur 3*). Situasjonen var på det tidspunktet litt uoversiktlig så vi ba dem ta en befarung langs den anadrome strekningen for å få et bedre bilde på antall og pukkellaksens plassering i vassdraget. Fisken sto relativt samlet nederst i vassdraget og de kunne ikke observere stedegen fisk i lamme pukkellaksen. De ønsket å bruke garn til utfiskingen, noe vi også mente var en god løsning. Det ble gjennomført utfisking med garn gjentatte ganger med stor suksess. Det ble også benyttet fiskestang til utfiskingen, 6 av fiskene ble fanget med dette redskapet.

Det ble fanget 5 villaks og 3 små sjøørreter under utfiskingen. Fisken ble skånsomt tatt ut av garnene og sluppet videre opp i vassdraget. De tror all villfisken overlevde da den svømte upåvirket videre etter de ble gjennutsatt. Vi har hatt løpende kontakt med Noni Pettersen både via telefonsamtaler og epost gjennom hele utfiskingsperioden. Da elveeierlaget ikke registrerte om fisken var utgytt eller om den hadde rogn vet vi ingen ting om gytetidspunktet for dette vassdraget.

Tabell 2: Tabellen viser dato for utfisking, redskap som ble benyttet, antall pukkellaks fanget og bifangst.

Dato	Redskap	Pukkellaks	Oppdrett s-laks	Villaks	Regnbueørret	Sjøørret
22.jul	Stang/m sluk	1	0	0	0	0
24.jul	Stang m/ Spinner	4	0	0	0	1
25.jul	Sperring med garn	21	0	1	0	0
28.jul	Sperring med garn	25	0	0	0	0
30.jul	Garn	6	0	1	0	1
31.jul	Garn	5	0	0	0	0
04.aug	Garn	15	0	0	0	0
08.aug	Garn	0	0	0	0	0
16.aug	Garn	1	0	2	0	0
26.aug	Stang/m sluk	1	0	0	0	0
28.aug	Sperring m/garn	0	0	1	0	1
	Sum	79	0	5	0	3

Figur 2: viser bilde av den første pukkellaksen som ble fanget på stang 24.07.

Kjeldelva (Ballangen)

Kjeldelva ble drivtelt 04. august. Det ble da registrert 16 pukkellaks i vassdraget ned til flomålet. Grunneierne hadde observert store stimer med pukkellaks som vandret mellom havet og elvemunningen før vi gjennomførte tellingen, de ønsket å bruke garn til å fange denne fisken. Da vannstanden var svært lav for årstiden, og atlantehavslaksen sannsynligvis ikke hadde vandret opp i vassdraget enda fikk ikke grunneierne lov til å bruke garn før vi hadde vært innom vassdraget på befaring.

Vi observerte stimene med pukkellaks fra den nederste broen før havet, og som antatt var ca. 40% av fisken i stimene atlantehavslaks. Garn ble derfor uaktuelt å bruke i dette området til å fange pukkellaksen. Elveeierlaget hadde fått installert et kamera med ledegjerder ca. 300 meter fra flomålet hvor de ønsket lage en felle for pukkellaksen. Vi ble med opp til kameraet og fikk forklart hvordan de ønsket montere fiskefellen. Dette mente vi var en god ide og lot dem gjennomføre utfiskingen på vår fisketillatelse.

Det ble fanget 25 pukkellaks i fiskefellen og 8 med harpun etter drivtellingen (*figur 4*). Det var lite oppgang før det kom regn og elva steg med 10 cm. Både pukkellaks og stedegen laks/ørret gikk i fella da regnet kom, fangstkammeret var stort slik at vanlig laks og ørret enkelt kunne løftes ut av kammeret uskadet. Ingen av de 8 fiskene Prosjekt Utmark tok ut 04.08 hadde gytt enda. Elveeierlaget har rapportert fangstene fortløpende til Prosjekt Utmark gjennom sesongen, men de mistet kontroll på fangstrapporteringen etter 25.08. Det var i følge dem selv ikke snakk om mye fisk som gikk opp etter dette.

Kjeldelva		
Dato	Pukkellaks	Redskap
22.08.2023	8	felle
15.08.2023	9	felle
08.08.2023	8	felle
04.08.2023	8	harpun
Sum	33	

Figur 3: Figuren viser fangstrapporten fra det ekstraordinære uttaket av pukkellaks i Kjeldelva.

Skjoma (Narvik)

Britt Anne Kollonen fra elveeierlaget tok kontakt allerede i juni med ønske om fisketillatelse. Vi ba henne ta kontakt igjen når de observerte pukkellaks i vassdraget. De første observasjonene ble gjort rundt 20. juli og første utfiskingsrunde med garn ble gjennomført 23. juli. Elveeierlaget høstet gode erfaringer i 2021 og har god kontroll på den fisken som kommer opp i elva samt gyteplassene pukkellaksen bruker. Det ble fanget 3 hunfisker 23.07, ingen hadde gytt. Vi mangler informasjon om resten av fiskene som ble fanget hadde gytt eller ikke.

Da Prosjekt Utmark var i området for å gjennomføre tellinger i Kjeldelva og Elvegårselva valgte vi ta turen innom Skjoma for å gjøre en kartlegging i noen utvalgte kulper og strekker av elven. Vi fant bare to pukkellaks i de delene av elven som ble svømt. Det var vesentlig mindre pukkellaks i vassdraget denne gangen sammenlignet med 2021.

Skjoma				
Dato	Pukkellaks	Villaks	Ørret	
19.08.2023	3	0	0	garn
18.08.2023	8	0	0	garn
14.08.2023	16	0	0	garn
13.08.2023	4	0	0	garn
12.08.2023	3	0	0	garn
23.07.2023	3	0	0	harpun
23.07.2023	5	0	0	garn
Sum	42			

Figur 4: Fangstrapport fra den ekstraordinære utfiskingen i Skjoma.

Holmstadelva (Sortland)

Anders Johnson fra elveeierlaget tok kontakt pr. telefon med ønske om fisketillatelse da det hadde blitt observert mye pukkellaks i nedre deler av vassdraget. Fisken fulgte tidevannet oppover elva og ble ofte stående igjen i kulpene når vannet trakk seg tilbake.

De benyttet en dragnot som ble skåret ned i høyden og lengden. Dette gjorde nota enklere og håndtere. Det ble fanget noen sjøørreter under utfiskingen, men alle ble sluppet tilbake uskadet. Noe av pukkellaksen ble også fanget med håv og stang. Det ble fanget 131 pukkellaks i vassdraget (figur 6).

Holmstadelva

Dato	Pukkellaks	Villaks	Ørret	
20.08.2023	30	0	0	Not
13.08.2023	40	0	2	Not
25.08.2023	61	0	0	Håv/stang
Sum	131			

Figur 5: Fangstrapport for Holmstadelva

Straumpollevla (Narvik)

Ole Birger Fagernes, leder i Tysfjord Jeger og- Fiskeforening tok kontakt pr. telefon 07.08 da de hadde observert flere pukkellaks i Straumpollevla. Pukkellaksen sto da i noen kulper langs vassdraget i lag med annen fisk. De ble anbefalt å vente til pukkellaksen begynte gytingen da den isolerer seg fra den stedege fisken under gytingen.

12.08 reiste de tilbake til vassdraget for å se om det var mulig å gjennomføre en forsvarlig utfisking med garn. Pukkellaksen hadde da trukket inn på gyteplassene slik at det ble mulig å gjennomføre utfiskingen. De fanget 12 pukkellaks og ingen stedege fisker (*figur 7*). To av hofiskene var utgytt.

28.08 dro den samme gjengen tilbake til vassdraget og gjennomførte en ny runde med utfisking. Det ble da fanget 7 pukkellaks hvor av 3 var hofisk. En av disse var utgytt (*figur 8*).

Straumpollevla				
Dato	Pukkellaks	Villaks	Ørret	Kommentar:
10.08.2023	12	0	0	2 utgytte hofisk
28.08.2023	7	0	0	3 av 7 hofisk, 1 utgytt
Sum	19			

Figur 6: Fangstrapport fra Straumpollevla

Figur 7: Resultat fra utfisking 28.08.23

Vestpollvassdraget (Lødingen)

Morten Halvorsen, nasjonalparkforvalter i Møysalen Nasjonalpark tok kontakt pr. telefon og ønsket gjennomføre utfisking i samarbeid med grunneierne i vassdraget. Det ble først spent opp et bomullsgarn nedenfor kulpen hvor pukkellaksen sto. Deretter dro de et bomullsgarn med 40 mm masker mellom seg ned mot det garnet som allerede var spent opp. Metoden fungerte veldig bra og de fanget 50 pukkellaks (*figur 9*). Mesteparten av pukkellaksen hadde gytt, så utfisking bør gjennomføres tidligere neste gang de opplever pukkellaks i vassdraget.

Vestpollvassdraget				
Dato	Pukkellaks	Villaks	Ørret	Kommentar
24.08.2023	50	1	3	Bommulsgarn 40mm, villfisk sluppet ut, majoriteten av hofisk var utgytt.

Figur 8: Fangstrapport fra utfisking i Vestpollvassdraget.

Reipåga (Meløy)

Repåga ble drivtelt 11. august. Prosjekt Utmark var i kontakt med elveeierlaget flere ganger før drivtellingen ble gjennomført, men da den unormalt lave vannføringen gjorde at ingen fisk gikk opp avventet vi både utfisking og drivtelling. Det ble observert pukkellaks på de nederste 300 meterne av vassdraget. Det ble skutt tre pukkellaks med harpun etter drivtellingen. To av disse var hunfisker, en av de hadde gytt. Fisken som hadde gytt ble skutt i tidevannssonen, og det er sannsynlig at denne fisken hadde gytt i dette området.

Elveeierlaget anså det som uforsvarlig å gjennomføre utfisking med garn da det også sto vanlig fisk i de samme kulpene som pukkellaksen. De gjorde et forsøk i slutten av august på et område hvor det ikke sto vanlig laks, dette resulterte i 2 utgytte hunfisker (*figur 10*).

Reipåga				
	Pukkellaks	Villaks	Ørret	
11.08.2023	3	0	0	harpun
29.08.2023	2	0	0	garn

Figur 9: Fangstrapport for Reipåga.

Lommerelva (Steigen)

Gunnar Svalbjørg tok på vegne av grunneier kontakt i slutten av juli grunnet rapporter om at det var observert pukkellaks i Lommervatnet. Fisketillatelsen fra Prosjekt Utmark ble gitt 03.08.23 og første forsøk på utfisking ble gjort 08.08. Det ble da observert 10-15 pukkellaks som sto ute i Lommervatnet hvor det ikke var mulig å fange dem (*figur 11*).

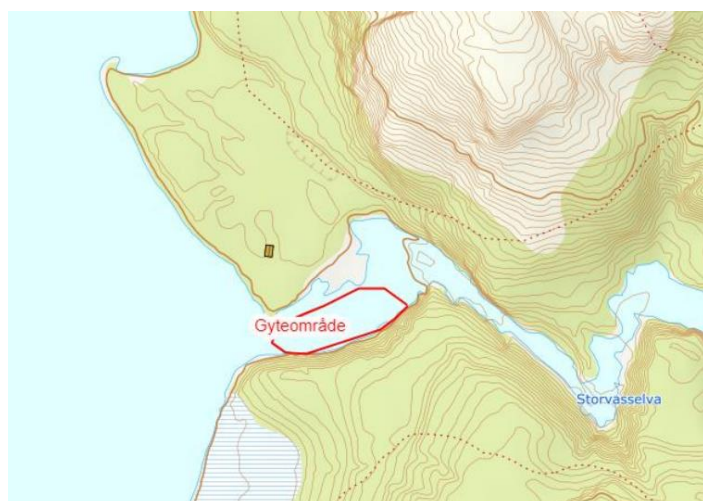
17. august ble det gjort et nytt forsøk på utfisking. Det ble fanget 12 pukkellaks ved hjelp av garn og harpun. Av de 12 fiskene som ble fanget var det 2 hunfisker som ikke hadde gytt.

20. august ble det på nytt gjennomført utfisking i Lommerelva. Det ble da fanget 42 pukkellaks hvor 28 av fiskene var hunfisker. 16 av hunfiskene hadde gytt. Da de var ferdige med utfiskingen sto det en hanfisk igjen.

23. august var en av de som hadde gjennomført utfiskingen tilbake for å se om det var kommet ny fisk opp på gyteplassen (figur 12). Han observerte da 10-12 fisk som sto på gyteplassen, dette mener de er ny fisk som har kommet opp for å gyte.

Lommervassdraget				
Dato	Pukkellaks	Ørret	Laks	Kommentar:
08.08.2023	0	0	0	Observert 10-15 pukkellaks i utløpet til Lommervannet
17.08.2023	12	0	0	2 hofisk, ingen utgytt
20.08.2023	42	0	0	28 hofisk, 16 utgytt
23.08.2023	0	0	0	10-12 nye fisk observert på gyteplass
Sum	54			

Figur 10: Fangsrapport fra utfiskingen i Lommervassdraget.

Figur 11: Kartet viser gyteområdet til pukkellaksen.

De som var med på utfiskingen i Lommervassdraget har gjort en formidabel innsats med utfiskingen. De har også laget en egen rapport for arbeidet de har gjort, rapporten har mer detaljerte beskrivelser for utfiskingen samt erfaringer og tips til neste gang det kommer pukkellaks opp i vassdraget. Gunnar Svalbjørg oversendte rapporten til Statsforvalteren v/ Tore Vatne pr. epost. Garn og harpun er benyttet til utfiskingen (figur 13).

Figur 12: 42 pukkellaks fanget i Lommerelva 20. august.

Spildra (Meløy)

Første pukkellaksen ble fanget 14. juli. Det har til sammen blitt fanget 44 pukkellaks gjennom den ekstraordinær utfisking. Elveeierlaget v/Trond Fagerli har holdt Prosjekt Utmark løpende orientert om utfisking og ca. antall fisk som har blitt observert i vassdraget gjennom sesongen. Elva er smal og har klart vann noe som gjør pukkellaksen er ganske enkel å oppdage. Det ble observert pukkellaks spredt nedover vassdraget fra Spildervatnet til havet. Det har ikke blitt observert pukkellaks i Spilderdalselva. 13.08 ble det observert gyteadferd på pukkellaksen i en av de nederste kulpene før brakkvannspollen.

Spildra					
Dato	Pukkellaks	Laks	Ørret	Redskap	Kommentarer
14.07.2023	1	0	0	sluk	
25.07.2023	3	0	0	harpun	
02.08.2023	0	0	0		Pukkellaks står i utløpet av Sivhøla
13.08.2023	25	0	0	harpun/stang	Gyteadferd observert
18.08.2023	9	0	0	stang/treblekrok	4 han, 5 ho, (syfull av rogn)
24.08.2023	6	0	0	Harpun	all hofisk var utgytt.
Sum	44				

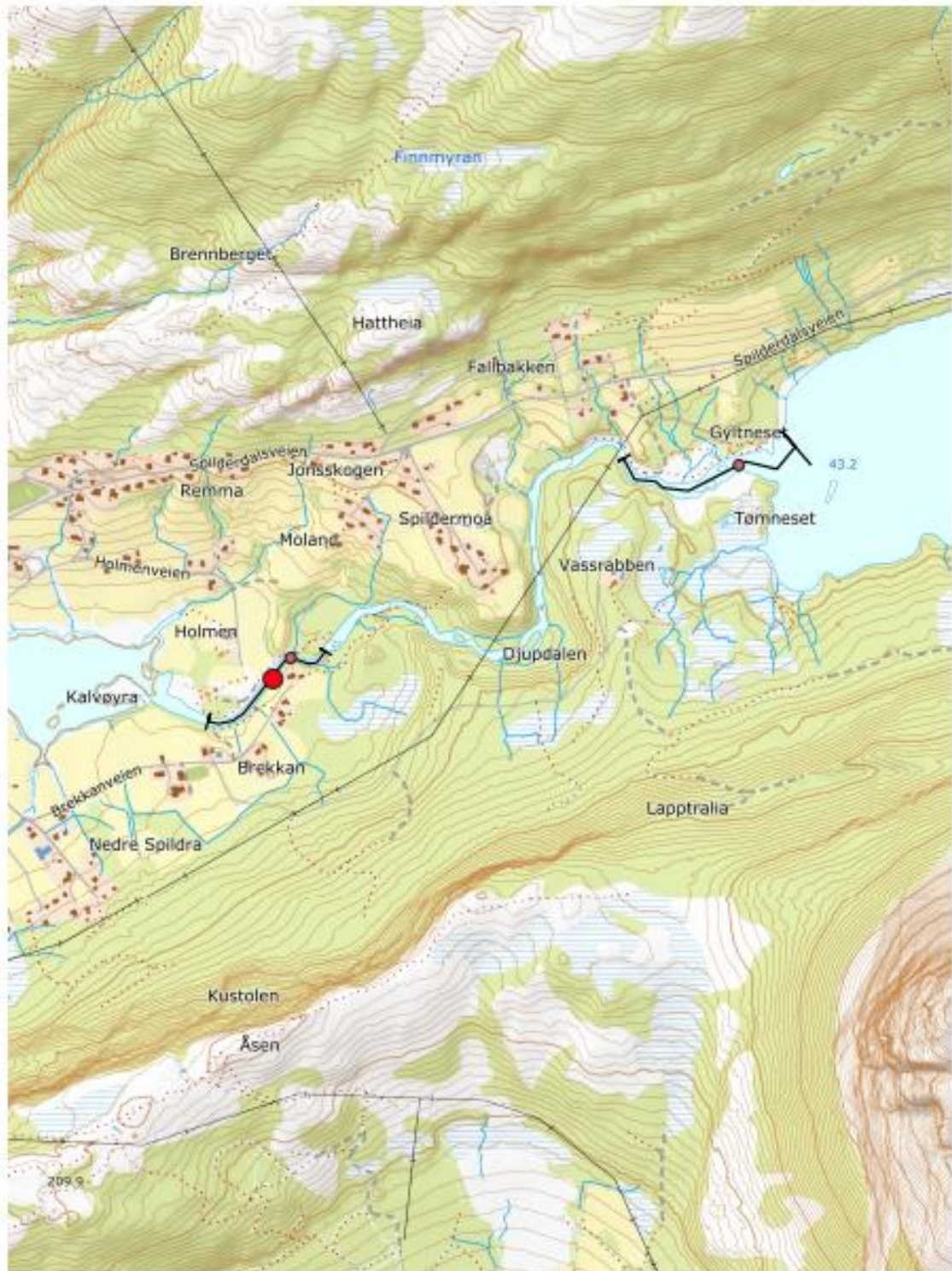
Figur 13: Fangstrapport fra Spildervassdraget.

Rapporteringen fra elveeierlaget har vært noe unøyaktig da det enkelte ganger har blitt rapportert om 5-10 fisk ble fanget med harpun, 10-15 fisk med stang. Vi valgte derfor å gjøre en drivtelling i de delene av vassdraget hvor vi observerte mest fisk i 2021 (figur 15). Tellingen ble gjennomført 24.08 av to personer. Det ble registrert 3 pukkellaks i «Sivhøla» som ligger øverst i Spildrelva. Resten av fisken ble registrert nederst i vassdraget. Etter tellingen tok vi ut 6 pukkellaks med harpun. All fisk som ble fanget eller registrert under drivtellingen hadde gytt når vi svømte elva.

Figur 14: 6 pukkellaks fanget med harpun i Spildra. 3 av fiskene på bildet er utgytt hunnfisk.

Spildervassdraget

Tegnforklaring:

● 1-5 Fisk

● 5-10 Fisk

— Kartlagt strekning 2023

Figur 15: Kartet viser hvor i vassdraget vi gjennomførte drivtelling og hvor fisken ble registrert.

Leirelva

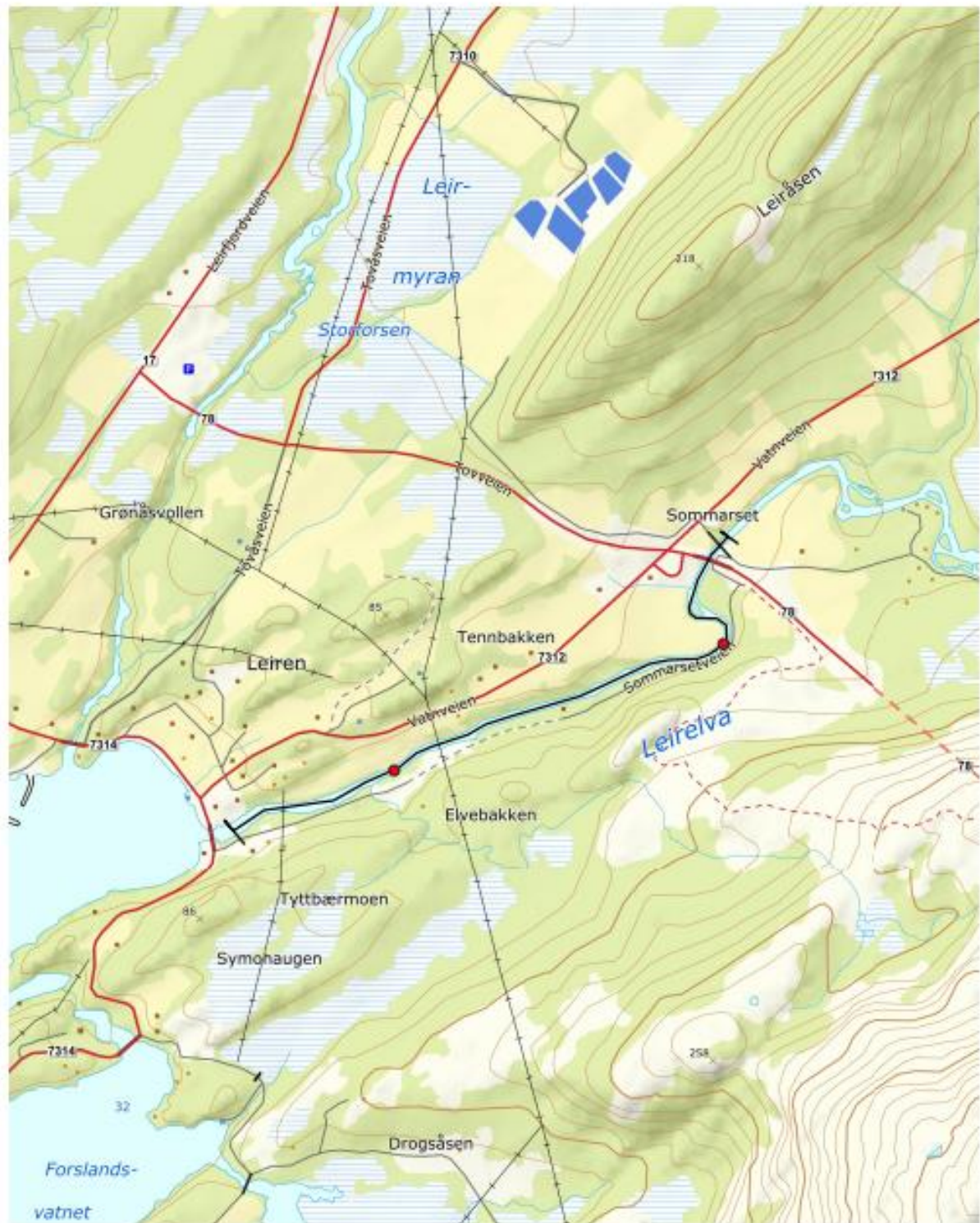
Vi ble kontaktet av Espen Hamarheim som er leder for elveeierlaget i slutten av juli. Det var da observert pukkellaks nederst i vassdraget. Da vi skulle til Tosbotnet for å kartlegge Storelva valgte vi svinge innom Leirelva på returen for å gjøre en drivtelling fra Sommarsetbrua til havet. Vi registrerte 5 pukkellaks i vassdraget under drivtellingen (*figur 18*), fiskene står på de samme områdene som elveeierlaget senere observerte gyteaktivitet. Det sto en god del (10 – 20) pukkellaks i munningssonen, men på grunn av saltvannet ble det for dårlig sikt til å telle denne fisken.

Før vi gjennomførte drivtellingen hadde Hamarheim vært på befarings fra Storvatnet til Sommarsetbrua uten å registrere pukkellaks. De har før sesongen investert i fridykkerutstyr og jevnlig brukt det i arbeidet med utfiskingen. På den måten har også elveeierlaget hatt veldig god kontroll på den fisken som kom opp i elva. Leirelva er et viktig vassdrag i Nordland som er godt egnet for drivtelling. Det bør vurderes om dette skal være et av de faste vassdragene som blir kartlagt i oddetallsårene framover.

Leirelva					
Dato	Pukkellaks	Villaks	Ørret	Utstyr	Kommentarer
10.08.2023	3	0	0	garn	
15.08.2023	2	0	0	garn	
16.08.2023	5	0	0	garn	3 han 2 hun, en hannfisk uten melke
16.08.2023	11	0	0	harpun	
17.08.2023	8	0	0	garn	2 hofisk, ikke gytt
23.08.2023	2	0	0	harpun	1 utgytt
Sum	31				

Figur 16: Fangstrapport fra Leirelva 2023.

Leirelva

Figur 17 Viser hvilken strekning som ble kartlagt og hvor fisken ble registrert.

Lakselva (Valnesfjord)

Johanne Djupvik, leder for Lakselva Elveeierlag tok kontakt med Prosjekt Utmark 4. august da det var observert pukkellaks i vassdraget. Lokale ressurspersoner hadde fridykkerutstyr og ønsket gjennomføre en kartlegging og eventuelt uttak med harpun, noe de fikk gjøre på vår fisketillatelse.

Elva ble svømt fra Bjørnbakkfossen til nedenfor Lakselvbrua 2. august, det ble registrert tre pukkellaks hvor to av dem ble tatt ut med harpun. En ved Lakselvbrua og en ved Bjørnbakkfossen

Det ble gjort en ny kartlegging 13.08 hvor de registrerte 4 pukkellaks i Bjørnbakkfossen og en ved Lakselvbrua. To av disse fiskene ble harpunert, en blank hunnfisk 13.08 (*figur 20*) og en hanfisk 14.08.

Lakselva, Bodø				
<i>Dato</i>	<i>Pukkellaks</i>	<i>Laks</i>	<i>Ørret</i>	<i>Redskap</i>
02.08.2023	1	0	0	Harpun
04.08.2023	1	0	0	Harpun
13.08.2023	1	0	0	Harpun
14.08.2023	1	0	0	Harpun

Figur 18 Fangstrappport for Lakselva i Valnesfjord

Figur 19 Blank hunnfisk som ble skutt i Bjørnbakkfossen 13.08.

Åelva (Andøy)

Elveeierlaget ble 3. juli gitt fisketillatelse for utfisking av pukkellaks i deres vassdrag og satte da ut en fiskefelle (*figur 21*). Fella ble ikke åpnet før 3. august da den første pukkellaksen ble registrert på vakitelleren. Påfølgende natt svømmer det opp en del laks og sjøørret, da de kommer neste morgen for å tømme fella viser det seg at fisken er borte. Ved hjelp av undervannskamera ser de at fisken svømmer gjennom stenggjerdet som har en åpning på 4-5 cm. Problemet blir utbedret ved at de satt opp dobbelt stenggjerde.

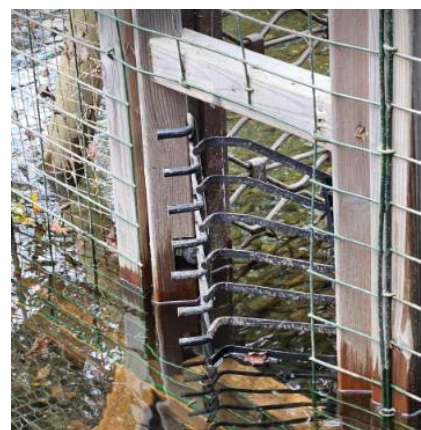
Det er noen fisk som går inn i fella, men de blir ikke værende. 16. August ble det registrert 275 opppasseringer og nesten like mange ned igjen, fellen fungerte ikke. Det ble satt en trakt i åpningen til fella, men den fungerte fortsatt dårlig.

Det sto mye fisk på nedsiden av fiskefella, og ved å stenge elva med et garn, for så å «dipp-fiske» kulpen med en håv greide de fange mye pukkellaks. Det ble tatt 46 pukkellaks med denne metoden.

Figur 20 Bilde av fiskefella i Åelva

Det ble totalt fanget 90 pukkellaks i Åelva i 2023 (*tabell 3*). Elveeierlaget sliter med å finne en god løsning på hvordan fisken skal holde seg i fella, men vi har anbefalt elveeierlaget, som vi også anbefalte Kjeldelva å montere to plastriver i en V-form hvor taggene peker utover på det trangeste området til fella. Fisken vil da presse seg gjennom riva, men har ingen mulighet til å svømme tilbake. Dette ble gjort i Kjeldelva med god suksess, samme innretning er laget i Gratangselva hvor det også fungerer bra (*figur 22*).

Figur 21: Bilde fra fiskefella som er satt ut i Gratangselva, samme patent ble også brukt i Kjeldelva med suksess.

Tabell 3: Fangstrapport på ekstraordinært utfiske fra Åelva på Andøya.

Dato	Nedenfor Brua		I fella		Inne i "X"-en		Åelva (ovenfor fella)		Pr.	Totalt
	Hann	Ho	Hann	Ho	Hann	Ho	Hann	Ho	Døgn	
09.08.2023				1					1	1
10.08.2023			1						1	2
11.08.2023				2			1	1	4	6
12.08.2023	11	11		2				1	25	31
13.08.2023	1								1	32
14.08.2023				1					1	33
15.08.2023	4	1	9	6					20	53
16.08.2023	1	2	1	1					5	58
17.08.2023	3	2			1	1			7	65
18.08.2023	2	1	1					2	6	71
19.08.2023								1	1	72
20.08.2023		2					2	3	7	79
21.08.2023		1				1			2	81
22.08.2023	1	1	1	1	1				5	86
23.08.2023			1						1	87
24.08.2023	1								1	88
25.08.2023									0	88
26.08.2023									0	88
27.08.2023									0	88
28.08.2023	1								1	89
29.08.2023									0	89
30.08.2023				1					1	90
31.08.2023									0	90
Total	25	21	14	15	2	2	3	8		

Elvegårdselva (Bjerkvik)

Elvegårdselva har et samarbeid med Gratangen sportsdykkerklubb som får betalt for å gjennomføre utfisking med harpun i vassdraget. Da vi gjennomførte drivtelling i elva 1. august fikk vi møte en av de fra sportsdykkerklubben som fulgte etter et stykke bak oss med harpun.

Det har i løpet av sesongen blitt tatt ut 36 pukkellaks ved hjelp av harpun. Noen kulper i elva er veldig godt egnet for harpunering, spesielt lengre ned i vassdraget hvor elva svinger mer og vannhastigheten blir roligere. Det ligger også døde trær i noen av kulpene, dette er skjulesteder for pukkellaksen og fisken føler seg trygg bak de døde trærne.

Rapporteringen fra elveeierlaget var mangelfull da vi bare fikk oppgitt totalt antall fanget pukkellaks og ingen informasjon om hvor mange runder dykkeklubben hadde vært i elva, og hvor mye de tok ut pr. tur. Dette bør følges opp før neste pukkellakssesong.

Lakselva (Misvær)

I Lakselva er det tre ildsjeler med Stian Brodersen fra elveeierlaget i spissen som har gjennomført utfiskingen av pukkellaks med harpun. De har driftet nedover elven flere ganger i uka den tiden oppvandringen har pågått. Det samme gjorde de i 2021 hvor det ble fanget 30 pukkellaks. Elva er klar og lita så man har god kontroll på den fisken som vandrer opp.

I år har de bare sett 7 individer i elva, alle har blitt skutt og ingen har fått muligheten til å gyte. Brodersen har holdt løpende kontakt og sendt bilder etter hvert som det har blitt fanget pukkellaks.

Figur 22 En hanfisk som ble skutt 17. august. I Lakselva rekker fisken sjeldent og utvikle gytedrakt før de sitter fast i harpunpilen.

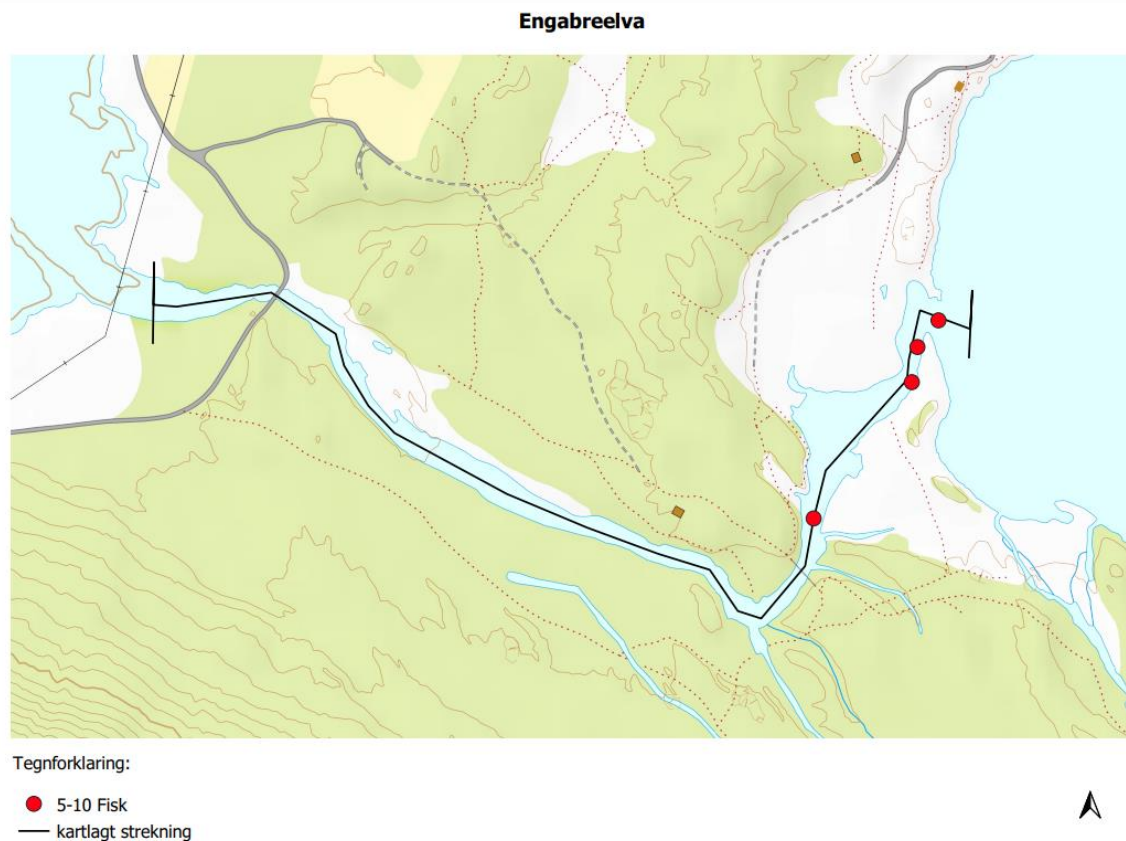
Engabreelva (Svartisen)

Vi fikk en telefon fra en lokal person som hadde gått på tur langs elva og observert det han mente var over 200 pukkellaks i utløpet fra Engabrevatnet og ca. 100 meter nedover. Dette er et vassdrag som er stengt for fiske, da vi ikke hørte noe fra dette vassdraget i 2021 var det ganske overraskende at vi fikk rapporter om så store mengder i vassdraget.

Vi tok en telefon til Kristian Svartis som er stor grunneier i vassdraget. De ønsket mer enn gjerne at vi skulle komme innover og gjøre en kartlegging. Han sto for transport fra kystriksveien og inn til vassdraget, samtidig hadde han samlet en gjeng på tre stykker som skulle hjelpe til med utfiskingen dersom det ble aktuelt.

Vassdraget er preget av mye silt, og drivtelling er nesten umulig å gjennomføre. Som nevnt tidligere hadde også dette vassdraget en unormalt lav vannføring for årstiden. Det var kaldt i lufta, noe som gjorde at smeltingen fra isbreen hadde avtatt og siltmengden var redusert. Elva ble telt 24.08 fra Engabrevatnet og ned til havet av to personer. Vi hadde ca. 3 meter sikt under tellingen. Forholdene var ikke optimale, men vi hadde ingen problemer med å telle fisken.

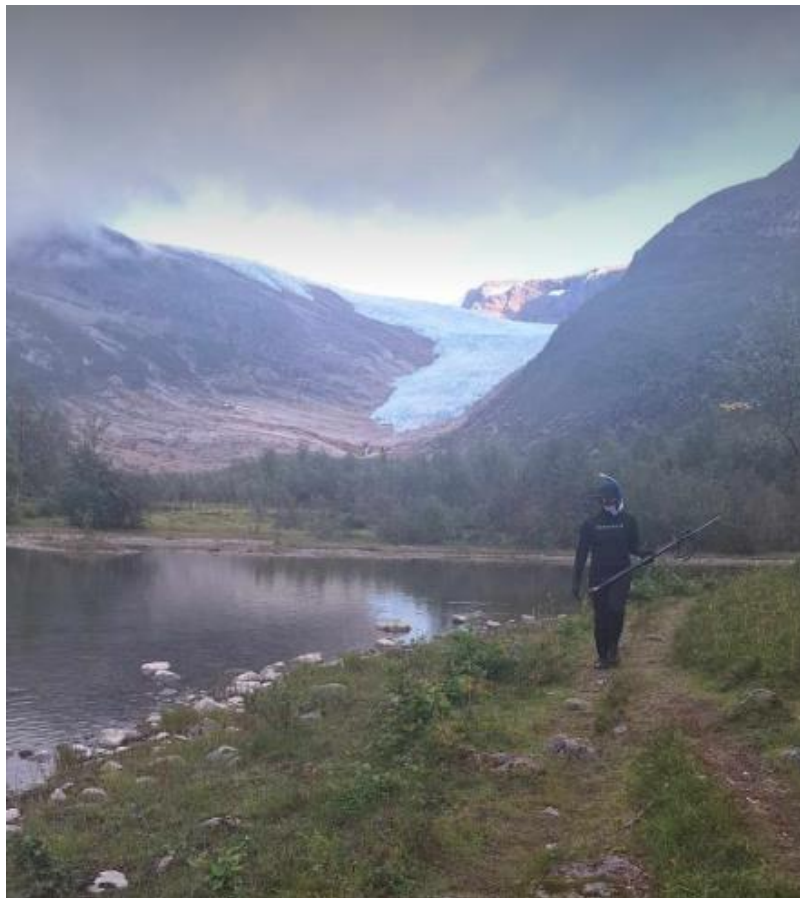
Det ble registrert 36 pukkellaks fra Engabrevatnet og ned til første hengebroa som ligger ca. 100 meter nedenfor utløpet til vannet. I resten av vassdraget fant vi et titalls sjørreter på 0,5 til 1 kg. Ved rød prikk nummer tre i kartet fra vannet sto det mye fisk som var i full gang med gytingen.

Figur 23: Kartet viser den kartlagte strekningen og hvor fisken ble lokalisert i vassdraget.

Da vi var ferdig med drivtellingen hentet vi garnet og gjorde et forsøk på utfisking. Da dette var såpass langt ut i august regnet vi med at mesteparten av fisken hadde gytt, men siden vi ikke hadde kontakt med elveeierlaget i 2021 ønsket vi gi dem muligheten til å trene litt på utfisking siden forholdene var så gode. Vi fanget 4 pukkellas med garn, hofisken hadde gytt.

Vi pratet lenge med de som var med på utfiskingen og ba dem ta kontakt med oss eller Statsforvalteren i god tid før neste pukkellakssesong slik at de kunne forberede seg. Vassdraget var som nevnt stengt for fiske, men Kristian som har tatt over gården fra sin far ønsket og få til en organisering i vassdraget slik at det kunne åpnes for fiske igjen. Vi anbefalte dem å ta kontakt med Statsforvalteren i første omgang for å be om litt hjelp til å komme i gang.

Diskusjon

Det har blitt lagt ned en formidabel innsats fra de aller fleste elveeierlagene vi har hatt kontakt med eller vært på besøk hos gjennom arbeidet med kartlegging og utfisking av pukkellaks i Nordland 2023. Sesongen har vært preget av en unormalt lav vannstand i alle vassdragene, noe som også har gjort jobben med utfisking mer kontrollert og mer effektiv.

Både tellinger, resultater fra utfiskingen og erfaringer elveeierlagene selv har gjort tilsier at det i 2023 har vært mindre pukkellaks i vassdragene sammenlignet med 2021. Det finnes likevel noen unntak. I Vesterålen og på Andøya har det blitt fanget vesentlig mer pukkellaks i 2023. Det virket også som at fisken kom tidligere til disse vassdragene enn hva som var tilfellet for elvene på «fastlandet». Det er ikke godt å si hvorfor det var mer pukkellaks i denne regionen, men de elvene vi har vært i kontakt med mener de har fisket opp mesteparten av pukkellaksen som har kommet opp i vassdragene.

De vassdragene som har benyttet seg av fiskefeller har hatt litt utfordringer med og tette ledegjerdene godt nok samtidig som de har brukt litt tid på å finne gode løsninger for at fisken ikke skal kunne gå ut fra fangstkammeret. Kjeldelva benyttet seg av samme patent som på bildet (figur 22) og hadde god suksess med det. I Åelva fant de aldri en god løsning på dette problemet, men når de finner ut av det har disse vassdragene veldig god kontroll på den pukkellaksen som går opp i elvene. Fiskefellene står et stykke oppstrøms havet, så det er viktig at de tar noen runder langs elvebredden nedstrøms fellene for å forsikre seg om at det ikke er noen gyteområder her.

Harpun kan være et veldig effektivt redskap i enkelte elver. Det ble tatt ut 36 pukkellaks i Elvegårdselva og 7 i Lakselva i Misvær med harpun. I Lakselva var dette all fisken som kom opp, og den ble skutt før de fikk gytt. I Elvegårdselva ble også det aller meste av pukkellaksen tatt ut med harpun. Ulempen med harpun er at det tar lang tid å tømme elva for pukkellaks, man er derfor avhengig av ildsjeler eller midler til å finansiere lokale personer som kan ta denne jobben. Den store fordelene med harpunering er at det skal veldig mye til for at man får bifangst.

Garn er det redskapet som brukes mest i vassdragene, et effektivt redskap når det brukes riktig. Vi erfarte i 2021 at pukkellaksen isolerte seg fra den stedegne laksefisken når den skulle gyte. Gyteplassene er ofte på grunt hurtigrennende vann. Det er en fordel at de trekker på grunnere vann når de skal gyte for da blir det lettere å springe ut/ringe inn fisken med garn.

Mange av elveeierlagene har etterlyst midler til fangstredskaper som harpun, våtdrakt, garn og godtgjørelse til de som gjennomfører utfiskingen i elveeierlagene. Dersom det finnes finansiering til dette bør det komme på plass i 2024 slik at de er klare når vi får en ny bølge med pukkellaks i 2025

Avslutning

Til slutt ønsker vi takke Statsforvalteren i for oppdraget med utfiskingen. Vi vil også takke elveeierlagene vi har vært i kontakt med på telefon eller når vi har vært ute i vassdragene. Det er alltid hyggelig å snakke med grunneierne og vi merker at de er genuint opptatt av å forvalte vassdragene sine på en god måte. Jeg vil helt til slutt takke Stian Brodersen, Sveinung Kristiansen, Fredrik Julius Jensen, Anders Eimhjellen Blom og Silje Knutsen som har bidradd med utfisking, logistikk og tellinger under arbeidet.

Geir-Johnny Monsen

Prosjekt Utmark

13.12.2023

